

Llegenda del Crist de la cossa

Gisclareny

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	A la plaça del poble situada al Roser (Ajuntament de Gisclareny. Av. Roser. S/N 08685)
Emplaçament	A la primera planta de l'ajuntament de Gisclareny
Alçada:	1339
Coordenades:	
Latitud:	42.25002
Longitud:	1.78664
UTM Est (X):	399906
UTM Nord (Y):	4678249

Classificació

Número de fitxa	08093 - 120
Àmbit:	Patrimoni immaterial
Tipologia	Costumari
Estil / època:	Popular Modern
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Científic
Titularitat	Pública
Titular:	001600200DG07G0001GD
Autoria de la fitxa	Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa:	ds., 05/10/2019 - 02:00

Descripció

Succeí ja fa molts anys que a Gisclareny varen trobar morta una donzella del poble al paller d'una de les cases. Per més que s'investigà el succés, mai ningú no va arribar a saber qui havia estat l'autor d'aquell crim.

L'any següent, el Divendres Sant, just després de l'ofici religiós, tal i com era costum, tots els fidels que s'hi havien congregat passaren a estimar els peus del Sant Crist que presidia l'altar en aquella diada. Vet aquí que, en acostar-s'hi l'hereu d'una de les cases més riques del poble, just en el moment d'intentar besar els peus del Crist, tots els presents contemplaren astorats com el peu dret de la imatge es desclavava i li engaltava una cossa forta enmig de la cara. Tan dur fou el cop que el jove va caure d'esquena a terra talment com si fos un sac de patates.

No va fer falta gaire cosa més per tal que els veïns entenguessin que el jove era el culpable del crim i el condemnessin pel mateix. Des d'aleshores, i en recordança de l'esdeveniment, li foren col·locades a la imatge unes cadenes als peus rematades amb una gran bola de ferro.

Observacions:

Malauradament, el relat no ens explica de quina casa era l'infractor. Un aspecte curiós són les cadenes amb les quals ha de carregar el Sant Crist només pel simple fet d'haver impartit justícia. Semblaria que la pobra imatge és castigada per una bona acció com és la d'haver desemmascarat l'assassí.

Aquests dos fets, la no conservació del nom de la casa en el relat i el "càstig" que rep el Sant Crist, podrien entendre's o justificar-se per haver-se preocupat la rica i principal família de la qual formava part l'assassí d'esborrar el seu nom de la llegenda i fins i tot d'encadenar la imatge, doncs no creiem que el poble, content com devia estar que es fes justícia, hagués comès aital sacrilegi.

Les narracions en les quals una imatge del Sant Crist es mou per tal d'indicar algun infractor o aplicar algun càstig es troben molt esteses al llegendari popular. Potser una de les més recurrents, documentada a diversos indrets del nostre país, és aquella en la qual un Sant Crist desclava un braç per manifestar la veritat d'una promesa de casament feta per un amant infidel davant la seva imatge.

Si una d'aquestes llegendes ha fet fortuna i ha transcendit la seva versió popular, aquesta no és cap altra que la Leyenda del Cristo de la Vega, una llegenda popular toledana convertida en peça literària per José Zorrilla sota el títol *A buen juez, mejor testigo* (que va ser inclosa en el seu volum *Poesías* l'any 1838). La llegenda fa referència a la figura real d'un Sant Crist de l'antiga basílica de Santa Leocadia de Toledo. Segons aquesta narració, hi havia a Toledo dos amants: Diego Martínez i Inés de Vargas. En Diego se'n va a la guerra, però Inés li demana que es casi amb ella quan torni. Davant del Cristo de la Vega, Diego jura casar-se amb ella al cap d'un mes, quan retorni de Flandes. Va passar el temps i Diego no tornava, mentre Inés ho esperava impacient. Tres anys més tard, Inés va reconèixer a Diego al capdavant d'un grup de cavallers que entraven a Toledo. Va sortir corrent a buscar-lo, però Diego, que comptava amb una nova posició social i havia oblidat les seves promeses, va girar el cavall i va renegar del seu jurament. Inés, desesperada, va demanar al governador de Toledo, don Pedro Ruíz de Alarcón, que intercedís per ella. En sol·licitar testimonis, Inés es va atrevir a presentar-ne un de molt especial: el Cristo de la Vega. El tribunal en ple i molts curiosos van acudir a l'església del Cristo de la Vega i es van agenollar davant la imatge. Després de preguntar-li si havia estat testimoni del jurament es va sentir un "sí, ho vaig ser" i els testimonis van poder veure que el Crist tenia els llavis entreoberts com si hagués parlat i la mà desclavada i estirada com per posar-la en els actes del procés. Els dos amants, inspirats, es van retirar a sengles convents.

Amb tot, segurament la imatge "moguda" més famosa d'un Sant Crist a casa nostra es correspon amb el Sant Crist de Lepant (també conegut com a Sant Crist de la Galera). Aquesta imatge, venerada a la Seu barcelonina, està ennegrida i presenta el cos singularment encorbat. Sobre el perquè d'aquesta estranya curvatura n'existeixen com a mínim dues versions que difereixen força entre elles per bé que el motiu i el resultat final acaben essent els mateixos: l'ajuda als cristians defensors de la terra en contra del turc invasor a la mítica batalla de Lepant (7 d'octubre de 1571), motiu pel qual, des d'aleshores, aquesta imatge ha estat considerada un trofeu miraculós d'aquella victòria contra el temible turc. Segons la més difosa d'aquestes versions llegendàries, el Sant Crist en qüestió era dut com a insígnia a la nau capitana de les forces cristianes en l'esmentada batalla, i la curvatura del seu cos es deu al fet d'haver esquivat una bombardera enemiga. La segona de les versions ens explica que la

imatge fou “ferida” per una fletxa turca i que Don Joan d'Àustria, que comandava l'expedició, la va fer guardar a la bodega de la nau. Acabada la batalla, la va voler tornar a erigir a coberta per tal de celebrar la victòria i la van trobar amb el cos curiosament torçat. En treure-la del lloc on l'havien desat es va obrir una via d'aigua en l'indret exacte on hi havia la imatge, amb la qual cosa van descobrir que el Sant Crist havia estat tapant amb el seu cos el forat que una bomba turca havia causat al buc de la nau.

Un altre exemple de Crist movent-se per salvar algú és el de la llegenda intitolada El Crist de Sant Pau del Camp, en la qual un home en vol matar un altre amb una espasa a l'interior d'aquesta església barcelonina, cosa que li impedeix la imatge de Jesús crucificat en avançar el cos endavant per tal de parar el cop, la qual cosa fa entrar en raó l'agressor i, després de demanar perdó i prometre que canviarà, es reconcilia amb el seu enemic .

Sigui com sigui, el què si que podem afirmar és que sempre que trobem una imatge del Sant Crist moguda o movent-se és, o bé per ajudar “els bons” o bé per delatar els infractors.

Bibliografia

CABALLÈ I CANTALAPIEDRA, F (1996). Les tres-centes cases de Giscareny. Columna Albí; Informació inèdita facilitada per Albert Rumbo i Soler.

FORNER, Climent i RAFART, Benigne (2001): Goigs marians del Bisbat de Solsona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Montserrat,

